

Iconen in het landschap

Molens in West-Zeeuws- Vlaanderen

West Zeeuws
Vlaanderen

Levend erfgoed om te ontdekken.

Stap op de fiets, volg de route en ontdek een stukje levend erfgoed

Wie door West-Zeeuws-Vlaanderen fietst, ziet ze al van ver: de molens.

Ooit waren ze onmisbaar voor het malen van graan. Vandaag herinneren ze aan het molenaarsambacht en het leven op het Zeeuws-Vlaamse platteland.

In onze regio staan zeven windmolens die allemaal nog kunnen malen. Veel daarvan zijn regelmatig in bedrijf en worden met zorg onderhouden door enthousiaste molenaars.

In deze folder maak je kennis met iedere molen afzonderlijk. Daarnaast vind je een fietsroute die je van molen naar molen voert via het fietsknooppuntennetwerk.

Molentypen

- *Stellingmolen: hoge molen, bediend vanaf een stelling/galerij/gaanderij (Sluis, IJzendijke)*
- *Berg- of Beltmolen: halfhoge molen, bediend vanaf een aangeaarde molenberg (Cadzand, Schoondijke, Zuidzande)*
- *Grondzeiler: 1 - lage molen, bediend vanaf de begane grond (Nieuwvliet)*
- *Grondzeiler: 2 - standaard- of staakmolen: lage houten molen, bediend vanaf de begane grond, oudste type molen (Retranchement)*

Nooit Gedacht

Type: Stenen beltmolen

Bouwjaar: 1898

Functie: Korenmolen

Wat kun je hier doen?

Neem een kijkje in de molen en ontdek hoe graan op traditionele wijze wordt gemalen. Op de maalzolder koop je versgemalen meel en bakmixen, inclusief recepten om thuis aan de slag te gaan. Op de begane grond vind je bovendien een kleine presentatie over verschillende soorten molens in Nederland.

Het verhaal van Nooit Gedacht

Al in 1662 stond op deze plek een molen. Brand, stormen en oorlogsschade maakten er meerdere keren een einde aan, maar telkens werd er opnieuw gebouwd.

De huidige stenen molen uit 1898 doorstond zelfs beschietingen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Na de oorlog kreeg hij zijn toepasselijke naam: Nooit Gedacht. Een tijdlang deed de molen ook dienst als pension en café.

Dankzij de vervanging van de wieken in 2024 kan de molen weer jarenlang draaien. Zo blijft Nooit Gedacht levend erfgoed, waar van tarwe nog altijd meel wordt gemaakt.

Wist je dat?

Deze molen is opgebouwd met onderdelen van andere molens, zowel uit de regio als van daarbuiten.

Toegankelijkheid

De begane grond is rolstoeltoegankelijk.

Praktisch

Zuidzandseweg 3, 4506 HC Cadzand
secretariaat@molencadzand.nl

Openingstijden & prijzen

Op het informatiebord bij de ingang en via:

molencadzand.nl

02

Nieuwvliet

Molen van Nieuwvliet

Type: Stenen grondzeiler, bovenkruier

Bouwjaar: 1850

Functie: Korenmolen

Wat kun je hier doen?

Bezoek de molen en ontdek hoe graan hier op traditionele wijze wordt gemalen. Het meel van onder andere tarwe en spelt uit de streek is ook te koop. Perfect om thuis bijvoorbeeld overheerlijke pannenkoeken mee te bakken!

Het verhaal van de Molen van Nieuwvliet

De huidige molen werd in 1850 gebouwd op een molenberg, een restant van een eerdere standaardmolen uit 1664.

Na jarenlang gebruik en het doorstaan van de Tweede Wereldoorlog raakte de molen in verval. Een tijdlang werd er dan ook niet meer gemalen, maar kon je er zelfs overnachten.

Dankzij grondige restauraties staat de molen weer fier op zijn molenberg. Met 20.000 nieuwe stenen, nieuwe wieken en opgeknapt houtwerk kan hij weer jaren vooruit. En gelukkig maar, want zo kunnen we blijven genieten van deze karakteristieke molen én van ambachtelijk meel.

Wist je dat?

Deze molen had tot 2020 een oude scheepsmast als staartbalk. Bij de laatste restauratie werd deze vervangen door een nieuwe versie, gebaseerd op het oorspronkelijke model.

Toegankelijkheid

De begane grond is rolstoeltoegankelijk.

Praktisch

Molenweg 5, 4504 AP Nieuwvliet
info@molennieuwvliet.nl

Openingstijden & prijzen

molennieuwvliet.nl

De Hulster's Molen

Type: Beltmolen

Bouwjaar: 1884

Functie: Korenmolen

Wat kun je hier doen?

In De Hulster's Molen wordt nog altijd graan gemalen, zoals tarwe, spelt en veevoer. Vrijwilligers houden de molen draaiende en zorgen ervoor dat het ambacht zichtbaar blijft. Het gemalen meel is ook te koop.

Het verhaal van de Hulster's Molen

De Hulster's Molen kent een bewogen geschiedenis. Een houten voorganger waaide in 1884 omver, waarna nog datzelfde jaar een nieuwe stenen molen werd gebouwd. Kort daarna brak brand uit, maar ook toen werd de molen hersteld.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog bleef de molen draaien, terwijl de omgeving zwaar werd getroffen. Op het terrein herinnert een plaquette van het Royal Canadian Legion aan twee Canadese piloten die hier ondergedoken zaten. Later viel de molen stil, tot vrijwilligers hem in de jaren '90 nieuw leven inbliezen met een grondige restauratie.

Wist je dat?

De wieken van deze molen werden tijdens de Tweede Wereldoorlog als geheimtaal gebruikt. Een bepaalde wiekenstand gaf aan dat het veilig was om te schuilen.

Toegankelijkheid

De begane grond is rolstoeltoegankelijk. De molen is tegenwoordig een restaurant.

Praktisch

Lange Heerenstraat 71,
4507 KR Schoondijke
info@guesthouseensenada.com

Openingstijden & prijzen

elmolino.nl

04

IJzendijke

De Witte Juffer

Type: Stellingmolen

Bouwjaar: 1841

Functie: Korenmolen

Wat kun je hier doen?

Ontdek hoe tarwe en spelt worden gemalen tot volkorenmeel en bloem. Beide zijn hier te koop. Op de meelzolder ontdek je oude gereedschappen en landbouwwerktuigen die laten zien hoe er vroeger werd gemalen en gewerkt op het land.

Het verhaal van de Witte Juffer

De Witte Juffer waakt al jaren over IJzendijke vanaf een strategisch bolwerk, een plek die vroeger perfect overzicht bood over de vesting. Aan de buitenkant zie je nog sporen van vroeger, zoals de haken in de romp om de ketting vast te leggen.

De molen werd gebouwd als grondzeiler en werd later verhoogd tot stellingmolen, zodat hij meer wind kon vangen. Stormen en oorlogsschade lieten hun sporen na, maar dankzij restauraties bleef de molen behouden.

Gelukkig laat de vrijwillige molenaar de wieken iedere zaterdag, en soms ook op andere dagen, draaien. Op draaidagen is de molen geopend voor bezoek.

Wist je dat?

De Witte Juffer heeft als enige molen in Nederland een Vlaamse kap.

Toegankelijkheid

De begane grond is rolstoeltoegankelijk.

Praktisch

Biestraat 18, 4515 CD IJzendijke
dewittejuffer@online.nl

Openingstijden & prijzen

molendewittejuffer.nl

Zwinnemolen

Type: Beltmolen

Bouwjaar: 1874

Functie: Korenmolen, pelmolen

Wat kun je hier doen?

De Zwinnemolen draait nog steeds, ook al gebeurt dat op onregelmatige tijden. Hier wordt graan gemalen tot meel, zoals tarwe en spelt, precies zoals het eeuwenlang is gedaan.

Het verhaal van de Zwinnemolen

Sinds 1874 maakt de Zwinnemolen deel uit van het landschap rond Zuidzande. Gebouwd als koren- en pelmolen, was hij jarenlang een onmisbare schakel voor de lokale boeren.

De molen kreeg al vroeg moderne wieken met remkleppen, bijzonder voor die tijd. Toch zorgden stormen en slijtage ervoor dat de wieken lange tijd stil stonden.

Recente restauraties met nieuwe wieken, een opgeknapte kap en herstelde onderdelen hebben hem klaar gemaakt voor de toekomst. Tegenwoordig laten vrijwillige molenaars de wieken opnieuw draaien en blijft het ambacht zichtbaar.

Wist je dat?

Boven op de molen staat een windvaan in de vorm van een haan. Zo werd vroeger in één oogopslag duidelijk waar de wind vandaan kwam.

Toegankelijkheid

De begane grond is rolstoeltoegankelijk.

Praktisch

Sluissedijk 7, 4505 PA Zuidzande
info@zwinnemolen.nl

Openingstijden & prijzen

zwinnemolen.nl

Molen 'De Brak'

Type: Stellingmolen

Bouwjaar: 1739

Functie: Korenmolen

Wist je dat?

De naam 'De Brak' verwijst naar een Frans jachthondenras 'Franse Braque'. Net zoals een jachthond zijn neus in de wind steekt, wordt ook een molen steeds naar de wind gedraaid.

Toegankelijkheid

De begane grond is rolstoeltoegankelijk.
De molen is tegenwoordig een restaurant.

Praktisch

Nieuwstraat 26, 4524 EE, Sluis
info@molenvansluis.nl

Openingstijden & prijzen

molenvansluis.nl

Wat kun je hier doen?

In De Brak komen historie en smaak samen. Het meel dat hier wordt gemalen kun je kopen in de molenwinkel of proef je terug in onder andere molenaarspannenkoeken en appeltaart in de bijbehorende brasserie. Beklim zeker de stelling voor uitzicht over Sluis en de omgeving.

Het verhaal van molen 'De Brak'

De Brak is de laatste overgebleven molen van Sluis en staat al eeuwenlang op 't Meul'ende. Als één van de eerste stenen molens in de streek ving hij hier al vroeg de wind om graan te malen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de molen zwaar beschadigd door brand. Bij het herstel zijn oude en nieuwe onderdelen gecombineerd, waardoor De Brak opnieuw kon draaien.

De Brak draait nog steeds. De molenaars malen graan zoals vroeger en het resultaat proef je terug op je bord.

Molen van Retranchement

Type: Standaard- of staakmolen, grondzeiler

Bouwjaar: 1643

Functie: Korenmolen, pelmolen

Wat kun je hier doen?

Molenaars laten de wieken draaien en malen nog altijd graan. In het informatiecentrum naast de molen ontdek je meer over de geschiedenis van Retranchement en het bijzondere molentype.

Het verhaal van de molen van Retranchement

Al in de zeventiende eeuw kwamen boeren naar deze plek om graan te laten malen. Eerdere molens werden getroffen door stormen en slijtage, maar telkens werd er opnieuw gebouwd zodat het malen door kon gaan.

De huidige molen is een standerdmolen: een zeldzaam houten molentype dat nog maar op weinig plekken in Nederland voorkomt. Tijdens de Tweede Wereldoorlog liep de molen schade op, maar later werd hij zorgvuldig gerestaureerd en weer maalvaardig gemaakt.

Wist je dat?

De eerste eigenaar van de molen, Bartholemeus de Vos, betaalde jaarlijks voor het 'recht op wind'. Voor het gebruik van de wind betaalde hij drie gulden erfpacht per jaar.

Toegankelijkheid

De molen is niet rolstoeltoegankelijk en is alleen per trap te betreden.

Praktisch

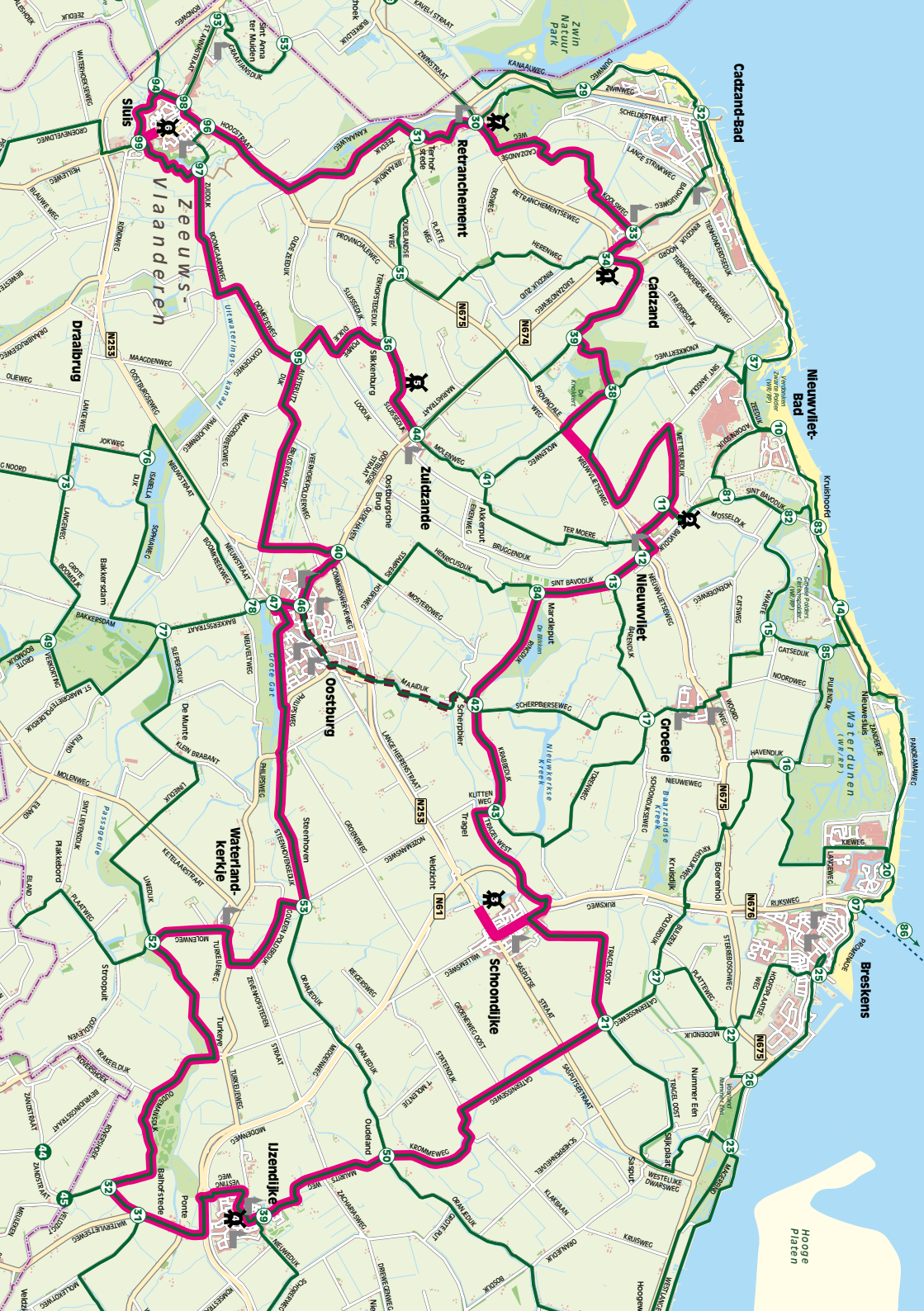
Molenstraat 1, 4525 AE Retranchement
info@gemeentesluis.nl

Openingstijden & prijzen

Zaterdag: 13.00 tot 17.00 uur.

In de zomermaanden vaak ook op woensdag: 13.00 tot 17.00 uur.

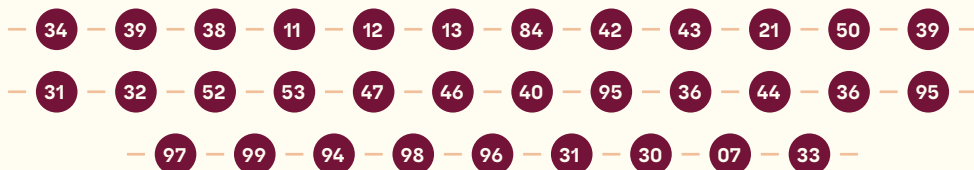
Entree is gratis.

Fiets van molen tot molen

Stap op de fiets en ontdek een stukje levend erfgoed. De route voert je langs zeven karakteristieke molens, elk met een eigen verhaal. Volg het fietsknooppuntennetwerk en geniet onderweg van open polders, sfeervolle dorpen én natuurlijk de molens zelf.

Je kunt de route bij iedere molen starten. De nummerreeks hieronder begint als voorbeeld bij knooppunt 34 (Molen Nooit Gedacht, Cadzand). De volledige route is circa 72 km. Liever een kortere route? Splits de tocht bij de knooppunten 42 of 46.

Wat vertellen de wieken?

Al eeuwenlang gebruiken molenaars de stand van de wieken om een boodschap over te brengen. Wie goed kijkt, kan dus meer zien dan alleen een draaiende molen.

De korte ruststand is de werkstand.

De molen staat even stil, maar kan snel weer aan de slag.

De vreugdestand kondigt een feestelijke gebeurtenis aan, zoals een geboorte of huwelijk. De wieken staan dan **nét** voor het hoogste punt.

De rouwstand is het tegenovergestelde.

De wieken zijn dan juist voorbij het hoogste punt gedraaid en geven aan dat er iemand is overleden.

Bij bijzondere gelegenheden wordt een molen soms versierd met vlaggetjes.

En zie je een **wimpel** aan de molen?

Dan betekent dat vaak dat bezoekers welkom zijn.

Korte ruststand

Vreugdestand

Rouwstand

Molenwimpel

We zien je hier graag

Deze brochure is een uitgave van de gemeente Sluis,
tot stand gekomen in samenspraak met de molenaars en
moleneigenaren van de molens in West-Zeeuws-Vlaanderen.

Coördinatie: Stichting Gastvrij Zeeuws-Vlaanderen | Ontwerp en druk: Madalco Media | Fotografie: Joost Media

